

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon
Kurulu Başkanlığı
DIŞ EKONOMİK HABERLER

- ✓ The Economist'in Tahmin Anketi
- ✓ Ekonomik Özgürlük Sıralaması
- ✓ ABD Ticaret Verileri
- ✓ AB 25'in Cari İşlemler Açığı 22.4 Milyar Euro
- ✓ İngiltere: Temmuz Ayı Dış Ticaret Verileri
- ✓ İngiltere: Ağustos Ayı Enflasyon Verileri
- ✓ Almanya: Ağustos Ayı Enflasyon Verileri
- ✓ ABD, Kış İçin Petrol Fiyatı Tahminini 70 Dolara Yükseltti
- ✓ Güncelleştirilmiş Tahminlerini Yayımlayan OECD Merkez Bankalarını Faiz Oranlarını Gevşetmesi Konusunda Uyardı
- ✓ Fransa, Petrol Şirketlerini Olağanüstü Kazançlar Vergisi Koymakla Tehdit Etti: Total ve BP, Fiyatları İndirdi
- ✓ AB Bakanları Petrol Konusunda Ortak Politika Arayışında
- ✓ AB Maliye Bakanları OPEC'i Üretimini Artırmaya Çağırıldı
- ✓ Petrol Stoklarından Ham Petrol Verilince Rafineriler Yetersiz Kaldı
- ✓ ABD Adalet Bakanlığı ve Boeing 500 Milyon Dolarlık Ceza Konusunda Uzlaşmaya Varıyor
- ✓ Oracle 5.85 Milyar Dolara Siebel'i Satın Alıyor
- ✓ ABD, Bankaların Kuzey Kore ile İlişkilerini İnceliyor
- ✓ İngiltere Mali Hizmetler Kurumu, IFRS Kar Rakamlarını Kontrol Ediyor

YORUMLAR:

- ✓ Düz Oranlı Vergiler İngiltere İçin Uygun mu?
- ✓ Dünyanın Daha Güçlü Ama Mütevazı Bir Amerika'ya Gereksinimi Var
- ✓ Artan Petrol Fiyatları, Dünya Ekonomisinin Kırılganlığını Nasıl Arttırıyor?

The Economist'in Tahmin Anketi

The Economist'in her ay bir grup tahminci ile yaptığı anketin Eylül ayına ilişkin sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. Tahminlere göre ABD'de fiyatlar seviyesinin gerek 2005 gerekse 2006'da önceki tahminlere göre 0.1 puan daha yüksek bir oranda artması bekleniyor. ABD'nin bu yılki büyüme oranına ilişkin tahmin de 1 puan artırılmış durumda. Japonya'nın GSYİH'sının ise hem 2005 hem de 2006'da yüzde 1.9 oranında artacağı tahmin ediliyor.

The Economist Tahmin Anketi, Eylül Ortalamaları

(değişmişse önceki ayın)

	Reel GSYİH, % değişim ortalama		Tüketici fiyatları % artış		Cari işlemler dengesi GSYİH'nın yüzdesi	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
İngiltere	2.0 (2.1)	2.2 (2.1)	2.0 (1.9)	1.9	-2.4(-2.5)	-2.5(-2.6)
Kanada	2.8 (2.7)	3.0	2.1	2.2	1.4 (1.3)	1.2
Fransa	1.4 (1.5)	1.8 (1.9)	1.8	1.6 (1.5)	-0.7	-0.5
Almanya	0.9 (1.1)	1.3	1.7 (1.6)	1.6 (1.3)	3.6 (3.7)	3.4 (3.5)
İtalya	-0.2 (-0.1)	1.0 (1.2)	2.1	1.9	-1.3(-1.4)	-1.5
Japonya	1.9 (1.7)	1.9 (1.7)	-0.1	0.3	3.4 (3.5)	3.3 (3.4)
İspanya	3.2 (3.1)	2.8	3.2 (3.1)	2.9 (2.8)	-5.4	-5.5
ABD	3.7 (3.6)	3.3	3.0 (2.9)	2.7 (2.6)	-6.3	-6.3(-6.2)
Euro Alanı	1.3	1.7	2.1 (2.0)	1.8 (1.6)	0.3 (0.4)	0.2 (0.4)

Kaynak: ABN Amro, Deutsche Bank, Economist Intelligence Unit, Goldman Sachs, HSBC Securities, KBC Bank, J.P. Morgan Chase, Morgan Stanley, Decision Economics, BNP Paribas, Royal Bank of Canada, Citigroup, Scotiabank, UBS

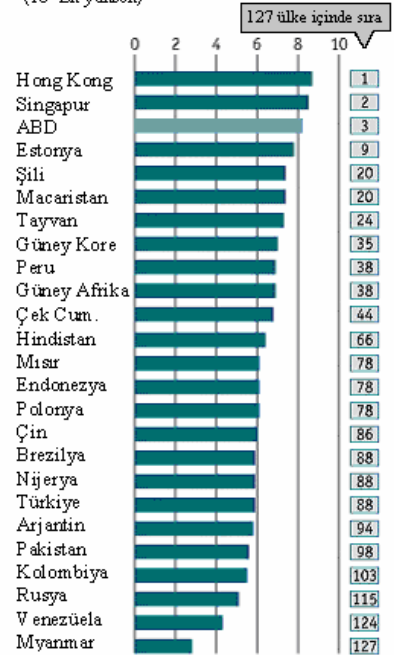
Ekonomik Özgürlük Sıralaması

Kanada'da yerleşik Fraser Institute tarafından oluşturulan Dünya Ekonomik Özgürlük Endeksi bir ülkenin politikalarının ve kurumlarının mülkiyet haklarını, kişisel tercih hakkını ve rekabet, ne kapsamda desteklediğini ölçüyor. Ayrıca, devletin küçüklüğüne ve parasının sağlamlığına önem veriyor. Endekste yer alan 127 ülke arasında birinci sırayı Hong Kong alıyor. Myanmar son sırada yer alırken Türkiye sıralamada 88'inci.

The Economist

Ekonomik Özgürlük

Seçilmiş ülkeler, 2003
(10=En yüksek)

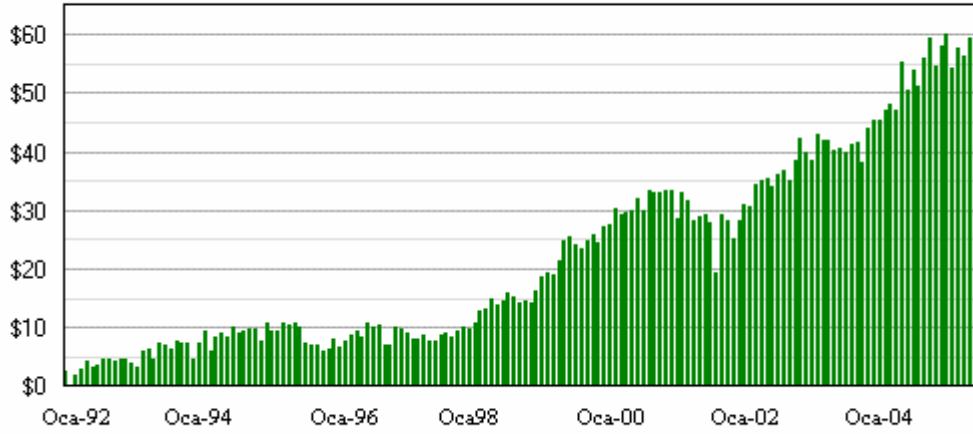

Kaynak: Fraser Institute

ABD Ticaret Verileri

Ticaret Bakanlığınca yapılan açıklamaya göre ABD'nin Temmuz ayındaki dış ticaret açığı 57.9 milyar dolar olarak gerçekleşti. Bu ayda yapılan ihracat miktarı Haziran ayına göre 0.4 milyar dolar artışla 106.2, ithalat miktarı ise Haziran ayına göre 1.1 milyar düşüşle 164.8 milyar dolar oldu.

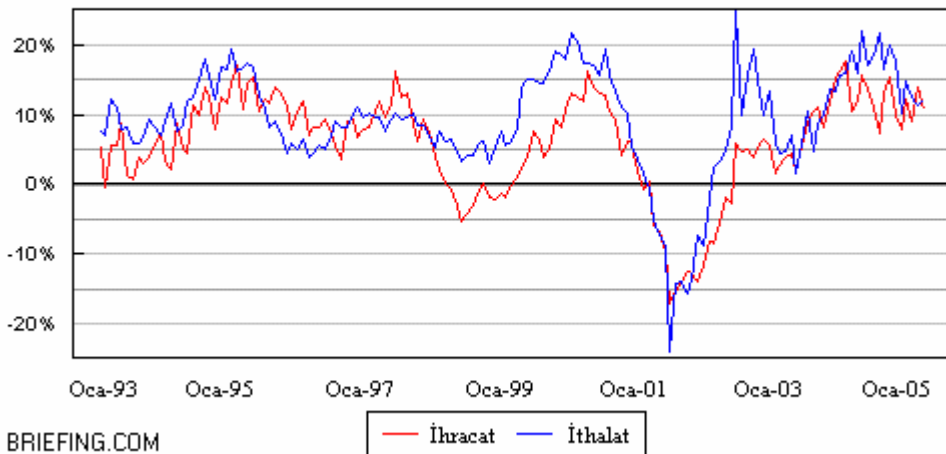
Nominal Ticaret Açığı

BRIEFING.COM

Mal ticaretindeki açık, mal ihracatının 0.4 milyar dolarlık artışla 74.9 milyar dolara çıkması ve mal ithalatının 0.9 milyar dolarlık azalışla 137.5 milyar dolara düşmesi ile Haziran ayına göre 1.3 milyar dolar azalarak 62.6 milyar dolar seviyesine indi. Hizmet ticaretindeki fazla ise, hizmet ithalatı 0.3 milyar dolar azalarak 26.7 milyar dolara inerken hizmet ihracatının 31.3 milyar dolar seviyesinde kalması sonucunda, 0.3 milyar dolar artışla 4.6 milyar dolara yükseldi.

Nominal İhracat ve İthalat (Yıldan Yıla Değişim)

BRIEFING.COM

— İhracat — İthalat

Mal ihracatındaki artışta sanayi malzemeleri, sermaye malları ve otomotiv ürünleri önemli rol oynarken hizmet ithalatındaki düşüşten ise seyahat ve yolcu ücretleri fazlasıyla sorumlu.

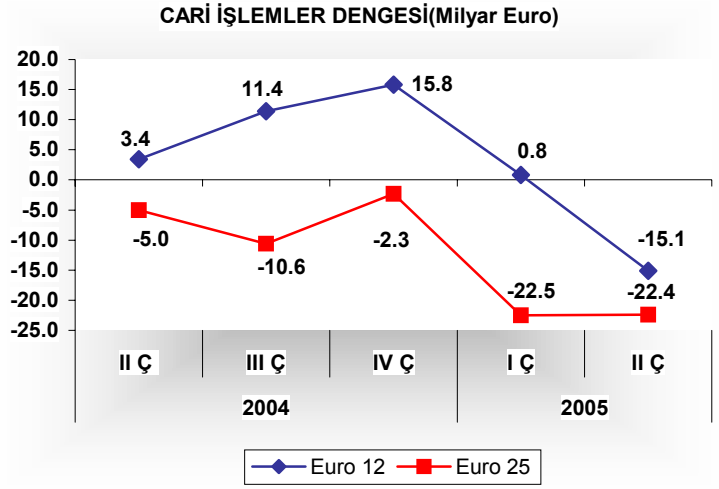
www.bea.gov, briefing.com

AB 25'in Cari İşlemler Açığı 22.4 Milyar Euro

Avrupa Birliği İstatistik Bürosu Eurostat'ın geçici verilerine göre 2005 yılının ikinci çeyreğinde AB 25'in cari işlemler açığı 22.4 milyar euro oldu. Cari işlemler açığı, 2004 yılının aynı döneminde 5 milyar euro, 2005 yılının birinci çeyreğinde de 22.5 milyar euro seviyesindeydi.

Aynı şekilde 12 ülkeden oluşan euro alanında cari işlemler dengesi yılın ikinci çeyreğinde 15.1 milyar euro açık verdi. 2004 yılının aynı döneminde bölgenin cari işlemler dengesi 3.4 milyar euro; 2005 yılının birinci çeyreğinde ise 800 milyon euro fazla vermişti.

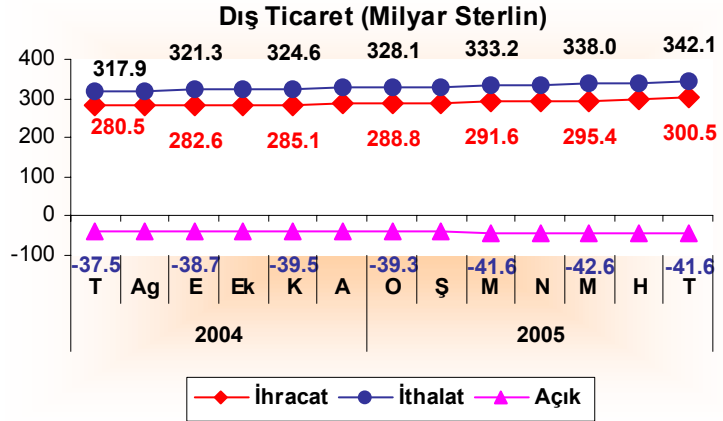
www.europa.eu.int, 12 Eylül

İngiltere: Temmuz Ayı Dış Ticaret Verileri

Ulusal İstatistik Bürosu tarafından yapılan geçici tahminlere göre, İngiltere'nin Haziran ayında 2.2 milyar sterlin olarak revize edilen mal ve hizmet ticareti açığı Temmuz ayında 3.4 milyar sterline yükseldi. 12 aylık dış ticaret açığı ise 129 milyon sterlin artışla 41.6 milyar sterlin oldu.

2005 yılı Temmuz ayında toplam mal ihracatı 920 milyon sterlin azalarak 17.2 milyar sterlin, toplam mal ithalatı da 11 milyar sterlin azalışla 22.3 milyar sterlin oldu. Mal ticareti açığı ise 909 milyon sterlin artarak 5.1 milyar sterline yükseldi.

Temmuz ayında AB ülkelerine yapılan ihracat, 56

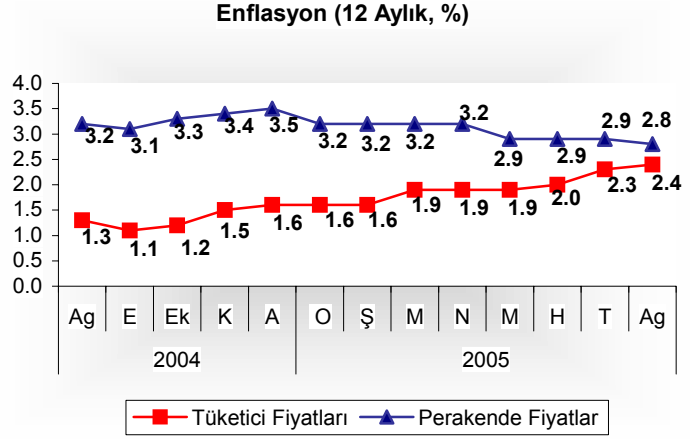
milyon sterlin azalışla 9.7 milyar sterlin olurken 12.2 milyar sterlin olan ithalat ise bir önceki aya göre 258 milyon sterlin azalış kaydetti. AB dışındaki ülkelere yapılan ihracat, 864 milyon sterlin azalışla 7.6 milyar sterline gerilerken AB dışındaki ülkelere yapılan ithalat ise 247 milyon sterlin artışla 10.1 milyar sterline ulaştı.

www.statistics.gov.uk, 9 Eylül

İngiltere: Ağustos Ayı Enflasyon Verileri

Ulusal İstatistik Bürosu'nun açıklamalarına göre, Ağustos ayında 12 aylık tüketici fiyatları artışı yüzde 2.4 ile 1997 yılı Ocak ayından beri en yüksek seviyesine ulaşarak hükümetin yüzde 2 olan enflasyon hedefini aştı. Bu artışta petrol fiyatlarındaki artışa bağlı olarak ulaşım fiyatlarındaki artış etkili oldu.

Yiyecek ve petrol fiyatlarının hariç olduğu çekirdek enflasyon Temmuz ayında yüzde 1.8 iken Ağustos ayında yüzde 1.9'a yükseldi.

Son üç aydır yüzde 2.9 seviyesinde olan perakende fiyatlardaki artış ise Ağustos ayında yüzde 2.8'e geriledi.

www.statistics.com.uk, 13 Eylül

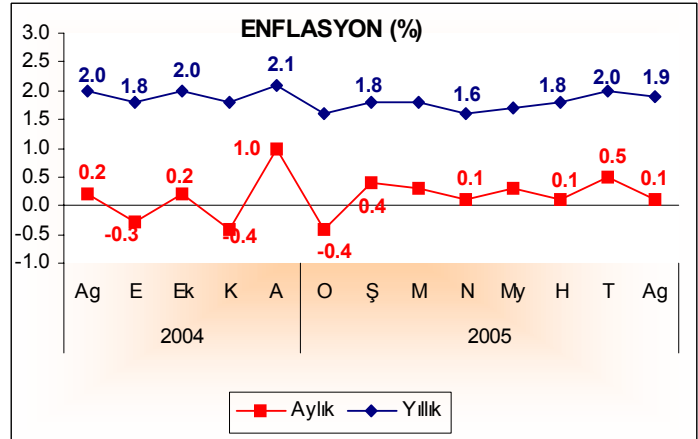
Almanya: Ağustos Ayı Enflasyon Verileri

Federal İstatistik Bürosu'nun açıklamalarına göre Almanya'da tüketici fiyatları 2005 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre yüzde 0.1 arttı. 12 aylık artış ise yüzde 1.9 oldu.

Ağustos ayındaki artışta da geçen yılın Nisan ayından beri artışını sürdüren petrol ürünleri fiyatlarındaki artış belirleyici oldu. Isıtma için kullanılan yakıtlar ve motor yakıtları hariç tutulduğunda yıllık tüketici fiyatları artışı yüzde 1.3 olarak gerçekleşti.

2005 yılı Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre özellikle yurt içi yakıt fiyatlarındaki artış yüzde 34.7 olurken elektrik fiyatları yüzde 4.4 artış kaydetti. Gaz fiyatlarındaki artış yüzde 10.8, ısıtma için kullanılan yakıt fiyatlarındaki artış ise yüzde 17.6 oldu.

www.destatis.de, 13 Eylül

ABD, Kış İçin Petrol Fiyatı Tahminini 70 Dolara Yükseltti

ABD yönetimi, bu kış için varil başına petrol fiyatı tahminini 70 dolara yükseltti. Yönetim, 2006'da da fiyatın 60 doların üzerinde seyredeceğini düşünüyor. Böylece 2005 yılında enerji için harcanacak para son 18 yılın en yüksek düzeyine ulaşacak. ABD

Enerji bakanlığı, petrol, doğal gaz, benzin ve fuel oil fiyatlarının, bu yılın enerji harcamalarını GSYİH'nın yüzde 8.3'üne yükselteceğini açıkladı. 2002'de bu oran yüzde 6.2 idi.

Kongre Bütçe Ofisi (Congressional Budget Office), kasırganın ekonomiye getirdiği ilave maliyetler nedeniyle yılın ikinci yarısında GSYİH'nın bir puan azalacağını ve 400.000 istihdam kaybı olacağını açıkladı.

Kasırgadan önce Enerji Enformasyon İdaresi (Energy Information Agency-EIA), petrol fiyatlarının, 2006 yılında varil başına 56.70 dolar olacağını tahmin ediyordu. EIA tahminleri, şimdi varil başına petrol fiyatlarının ortalama olarak 63.5 dolar civarında olacağını gösteriyor.

Rapor, Meksika Körfezi'nden petrol üretiminin Kasım veya Aralık ayına kadar eski haline dönmesinin beklenmediğini belirtiyor. Fakat yüksek petrol ve doğal gaz fiyatları, ekonomik büyümeyi yavaşlattıkça enerji talebi de azalacak.

Londra'da bulunan Merrill Lynch'in petrol uzmanı Francisco Blanch, stoklardan serbest bırakılan petrol ve ısıtma amaçlı fuel oilin çok sınırlı olduğunu söyledi.

Piyasalar, okyanusta oluşmakta olan yeni bir tropik fırtınayı izlemeye başladı. Bu fırtınanın petrol tesislerini etkilemeyeceği söyleniyor; ancak Katrina kasırgasından iki gün önce de kasırganın Meksika Körfezi'ndeki petrol tesislerini etkilemeyeceği söylenmişti.

Financil Times, 8 Eylül,Syf:1

Güncelleştirilmiş Tahminlerini Yayınlayan OECD Merkez Bankalarını Faiz Oranlarını Gevşetmesi Konusunda Uyardı

OECD, Mayıs ayındaki tahminlerini güncelleştirdi. Dün yayınlanan yeni tahminler, Katrina kasırgasının olası etkilerini içermiyor. Ama yine de OECD, kasırganın ardından petrol fiyatlarının yükseldiği bir ortamda merkez bankalarını faiz oranlarını gevşetmeleri konusunda uyardı. OECD, ABD ve Japon ekonomilerinin euro alanına göre daha iyi bir konumda olduğunu belirtti. OECD, 2005 yılı için ABD büyüme tahminini değiştirmeyip yüzde 3.6 olarak korurken İngiltere'nin büyüme tahminini yüzde 2.4'den yüzde 1.5'e; İtalya'nın büyüme tahminini yüzde 0.2'den yüzde - 0.6'ya indirdi. OECD baş ekonomisti Jean Phillippe Cotis, Mayıs ayından beri petrol fiyatlarında görülen varil başına 20 dolarlık artışın etkilerini gidermelerinin, ülkelerin ekonomilerinin işleyişine bağlı olacağını söyledi.

Cotis, kasırganın, 2005'in ikinci yarısında üretimi yüzde 0.25 ile 0.5 arasında azaltarak ABD ekonomisi üzerinde geçici bir etki yaratacağını belirtti. OECD, henüz kasırganın etkilerini güvenli bir şekilde ölçme olanağı bulunmadığından tahminlerinde kasırgayı dikkate almadı.

OECD, dört büyük merkez bankasına tavsiyelerde bulundu. Bu tavsiyelerden bazıları memnuniyetsizlik yaratacak. Cotis'e göre ABD ekonomisi iyi bir konumda olmakla birlikte faiz politikasında çok daha ölçülü olmalı. Japon Merkez Bankası da sıfır faiz politikasından uzaklaşabilir. Eğer tüketici fiyatları enflasyonu yükselişe geçerse Japon Merkez Bankası mevcut sıfır faiz politikasını muhafaza etmeli.

OECD'nin Avrupa Merkez Bankası'nın faizleri indirme doğrultusundaki önerisine Avrupa Merkez Bankası'ndan çok sert bir tepki gelmişti. Cotis, yine aynı görüşte olduğunu tekrarladı; ama faiz indirimi çağrısı yapmadı.

OECD, İngiltere Merkez Bankası'na da yüksek petrol fiyatlarından önce olduğundan daha düşük faiz oranı uygulamasını tavsiye etti.

Tüm merkez bankalarının yetkilileri, henüz yükselen petrol fiyatları karşısında nasıl bir tutum izleyeceklerine dair bir karar almadılar.

Financial Times,7 Eylül,Syf:1

Fransa, Petrol Şirketlerini Olağanüstü Kazançlar Vergisi Koymakla Tehdit Etti: Total ve BP, Fiyatları İndirdi

Avrupa'da petrol şirketleri, fiyatlarını indirmeleri için giderek artan baskı altında kalıyor. Amaç, artan petrol fiyatlarının yarattığı sorunları hafifletmek. Fransa, petrol şirketlerini, fiyatları indirmemeleri ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapmamaları halinde olağanüstü kazançlar vergisi koymakla tehdit etti. Bu tehdit, Fransız Total ve İngiliz BP üzerinde hemen etkisini gösterdi. Bu iki şirket, Fransa'da kurşunsuz benzinin litresinde 2 sent ve dizelin litresinde 3 sent indirim yapacağını açıkladı.

Fransa Maliye Bakanlığı yetkilileri, bu indirimleri “çok yapıcı davranışlar” olarak değerlendirdi. Ancak petrol şirketleri, bakanlığın vergileri artırma tehdidinden çok petrol fiyatlarındaki düşüş nedeniyle böyle bir karar aldıklarını açıkladılar.

12 üyeli euro alanı Maliye Bakanları (ECOFIN) Başkanı Jean-Claude Juncker, ‘petrol fiyatları, varil başına 67 dolar civarında kalırsa euro alanının büyümesi 2006 yılında yüzde 0.3 azalır’ dedi. Yine de euro alanının büyümesinin 2005 yılında yüzde 1.2-1.3 olması bekleniyor.

Uluslararası Enerji Ajansı, dün rekor seviyelere ulaşan petrol fiyatlarının, ekonomik büyümeyi ve petrol tüketimini olumsuz etkilemeye başladığını açıkladı. Ajans, bu yıl için petrol tüketimindeki artışın 2004 yılındaki artışın sadece yarısı olacağını tahmin ediyor.

Uluslararası Enerji Ajansı, 2005 yılı için petrol talebi tahminini günde 250.000 varil azaltarak 1 milyon 350 bin varile indirdi. Talepteki azalmanın çoğu, kasırganın ardından fiyatların 70 dolara çikmasından önce geldi.

Suudi Arabistan ve Kuveyt de fiyatlarını düşürdü. Meksika, ihracatını beşte bir oranında azalttı. Venezuela ise petrolünün bir bölümünü Karaipler'deki depolama tanklarına gönderdi.

Financial Times,11-12 Eylül, Syf:1

AB Bakanları, Petrol Konusunda Ortak Politika Arayışında

Avrupa Birliği Maliye Bakanları (ECOFIN), hafta sonunda yaptıkları toplantıda petrol sanayiine üretimi ve rafineri kapasitesini arttırma ve stoklar konusunda daha şeffaf bilgiler yayınlama çağrısı yaptı. Ecofin toplantısının ev sahibi İngiltere Maliye Bakanı Gordon Brown, petrol fiyatlarını indirme konusunda hükümetlerden çok petrol

şirketlerine sorumluluk düştüğünü ifade etti*. Buna rağmen BP ve Royal Dutch Shell, vergilerin pompa fiyatının yüzde 75'ini oluşturduğu İngiltere'de petrol fiyatlarını indirmelerinin mümkün olmadığını söyledi. Her iki şirket de İngiltere'deki perakende satışlarından para kazanmadıklarını iddia ediyor.

Polonya'nın bu hafta petrol vergilerini azaltma kararı alması, Avrupa Birliği ülkelerini tedirgin etti.

Belçika, İngiltere ve Fransa'da örgütlenen kamyon sürücüleri ve çiftçilerin, yüksek petrol fiyatları yüzünden zor durumda kaldıkları gerekçesi ile 2000 yılında olduğu gibi gösteriler yapmaya başlamasından korkuluyor.

Fransa Maliye Bakanı, bu konuda alacakları kararı yarın açıklayacak. Maliye Bakanı Thierry Bretton, Cuma günü petrol şirketleri temsilcileri ile görüşüp şirketlerin pompa fiyatlarını indirmeleri; aksi takdirde olağanüstü kar vergileri ile karşılaşacakları şeklindeki bakanlık açıklaması hakkında ne düşündüklerini soracak.

Maliye Bakanları, ortak tavır almak konusunda kararlı. Hollanda Maliye Bakanı Gerit Zalm "Ortak bir tavır almak önemli" dedi.

Financial Times, 13 Eylül, Syf:1

AB Maliye Bakanları, OPEC'i Üretimini Arttırmaya Çağırıyor

Hafta sonunda Manchester'de toplanan Avrupa Maliye Bakanları OPEC'in üretimini artırmasını istedi. İngiltere Maliye Bakanı Gordon Brown, şahsen Suudi Arabistan'a üretimini artırmasını tavsiye ettiğini söyledi. Avrupa Merkez Bankası Başkanı Jean-Claude Trichet, "yüksek petrol fiyatlarının ekonomide büyüme konusunda daha düşük bir dinamizme ve tüketici fiyatları enflasyonunda daha yüksek seviyelere yol açacağına hiç şüphe yoktur" dedi. Öte yandan dünya petrol rezervlerinin yüzde 75'ini elinde tutan OPEC, yüksek petrol fiyatlarının tüketici ülkelerin rafineri kapasitelerinin yetersizliğinden kaynaklandığını söyledi.

Dünyanın en büyük petrol üreticileri, yaklaşık yirmi yıldan beri ilk kez petrol arama yatırımlarına başladılar. OPEC, üyelerinin petrol fiyatlarının yükselmesi üzerine geçen yıl 2003 yılına göre yüzde 7,5 daha çok kuyu açtığını açıkladı.

OPEC'in yıllık istatistik bülteni, 11 üyeli* kartelin işletmeye açık kuyu sayısının 2003 yılında yüzde 6 düşmesinin ardından geçen yıl yüzde 18.8 arttığını gösteriyor.

Ağustos ayı itibarıyla Orta Doğu'da işletme halinde 248 kuyu mevcut. Petrol Hizmetleri şirketi Baker Hughes'e göre bu sayı, Kasım 1988'e göre ulaşılan en yüksek rakam; 1990'ların ortalamasına göre ise 100 adet fazla.

* Çevirenin notu: Başta İngiltere ve Fransa olmak üzere Avrupa maliye bakanlarının, petrol şirketlerinin fiyatları düşürmeleri çağrısı, The Wall Street Journal gazetesinin "Petrol Politics" başlıklı editör yorumunda eleştiriliyor. Bunun, piyasanın doğal işleyişini bozacak bir müdahale niteliğinde olduğu belirtildikten sonra Avrupa ülkelerinin asıl indirmesi gerekenin litre başına petrol fiyatlarının dörtte üçüne ulaşan vergiler olduğu vurgulanıyor. (The Wall Street Journal, 13 Eylül 2005)

* Çevirenin notu: OPEC üyeleri: İran, Irak, Kuveyt, Endonezya, Birleşik Arap Emirlikleri, Libya, Katar, Suudi Arabistan, Venezuela, Cezayir ve Nijerya. OPEC, 19-20 Eylül tarihlerinde Viyana'da 137. Olağan Toplantısını gerçekleştirecek.

OPEC'in harcamaları çok gizli olduğundan, petrol kuyularının sayısı OPEC yatırımlarının en iyi göstergesi sayılıyor.

Fransa'da Ulaştırma Bakanı Dominique Perban, dün petrol üzerindeki vergileri indirme sözü verdi. Bunun üzerine sürücüler, yüksek petrol fiyatlarını protesto amacıyla yollara kurdukları barikatları kaldırdı.

Dominique Perban bugün (13 Eylül) ticaret odalarına hitaben yapacağı konuşmada OPEC'i istikrarı artırmak ve spekülasyonu azaltmak amacıyla hesaplarını açmaya davet edecek. Ulaştırma Bakanı, aynı zamanda fiyatların iki katına çıkması ile oluşan ve 800 milyar doları aşığı tahmin edilen fonların yeni üretim ve rafineri yatırımlarına harcanmasını isteyecek.

Financial Times, 13 Eylül, Syf:1

Petrol Stoklarından Ham Petrol Verilince Rafineriler Yetersiz Kaldı

ABD ve Avrupa Meksika Körfezi'ndeki rafineri kapasitelerinin çok üzerinde petrolü piyasaya veriyor. Bu da acaba hükümetler kasırganın tetiklediği krizi gerekçe göstererek petrol fiyatlarını yüksek tutmaya mı çalışıyor şüphesini güçlendiriyor. Başkan Bush, stratejik petrol rezervlerinde yaklaşık 700 milyon varil petrol bulunduğunu; fiyatları düşürmek için değil ama kıtlığı önlemenin bir yolu olarak piyasaya daha da çok petrol verileceğini söylüyor. Dün yayınlanan ABD petrol stokları verileri, petrol stoklarının 6.45 milyon varil düştüğünü gösteriyor. Bu miktar, kasırgadan sonra kaybedilen 13.6 milyon varilden epeyce az. Uluslararası Enerji Ajansı da olağanüstü petrol stoklarından 30 gün süre ile günde 2 milyon varili piyasaya vereceğini duyurdu. Fakat rafineri yöneticileri ve analistler, piyasada gerekenden çok petrol bulunduğu görüşünde.

ABD petrol rafinerileri, stratejik petrol rezervlerinden serbest bırakılan petrol için bugünden itibaren ihaleye girecek; fakat analistler, şirketlerin 30 milyon varil petrolün hepsini almayacağı görüşünde.

Societe Generale Bankası'ndan petrol analistleri şefi Frederic Lasserre olağanüstü stoklardan piyasaya verilen petrolün kaybedilen üretimin yüzde 154'ü olduğunu söyledi. Lasserre, Avrupa'nın olağanüstü stoklardan piyasaya verdiği miktarın ise kasırgadan dolayı uğranan üretim kaybının ancak yarısı olduğunu ifade etti.

ABD'de günde 1.1 milyon varil petrol kapasitesi olan 5 rafineri şu anda kapalı. Yetkililer, bu rafinerilerin en erken 3 ay sonra açılacağını belirtiyor. Bunlar, ülkedeki toplam üretimin yüzde 5'ini oluşturuyor. Rafinerilerin kapanması, petrol ürünleri arzını da olumsuz etkiliyor.

Uluslararası rezervlerden serbest bırakılan kaynağın yüzde 60'ından fazlasını benzin; geri kalanını ise fuel oil oluşturuyor.

ABD stratejik petrol rezervleri sadece ham petrol içeriyor; buna karşı Avrupa ülkelerinin stokları hem petrol hem de petrol ürünü içeriyor.

Başkan Bush, Clinton yönetimini, 2000 yılında Stratejik Petrol Rezervlerini fiyatları manipüle etmek için kullandığını söyleyerek eleştirmişti. Bu yılın başlarında petrol fiyatları

rekor seviyelere ulaştığı zaman da stratejik rezervlerin piyasaya sürülmesine itiraz edilmişti. Fakat kasırgadan kısa bir süre önce fiyatlar 60 dolara yükseldi ve ABD’de ve dünyada ekonomiyi etkileyeceği belli oldu.

Financial Times, 12 Eylül, Syf:1

ABD Adalet Bakanlığı ve Boeing, 500 Milyon Dolarlık Ceza Konusunda Uzlaşmaya Varıyor

ABD Adalet Bakanlığı ve Boeing Co., kamuoyuna yansıyan iki yıllık soruşturmanın ardından savunma ihaleleri ile ilgili skandal konusunda ceza davalarını sonuçlandırmak için şirketin 500 milyon dolar ödemesini gerektirecek bir uzlaşmaya varıyor. Bu uzlaşma, şirket dolandırıcılığı ile ilgili en geniş ve en kapsamlı uzlaşmalardan biri olacak.

Boeing’in Lockheed Martin Corp.’un roket programları ile ilgili binlerce sayfalık belgesini usulsüzce ele geçirdiği ve ABD Hava Kuvvetleri üst düzey yetkilisini yasadışı bir şekilde işe aldığı iddia ediliyor.

Uzlaşma, iddia edilen ihale uygulamaları ihlalleri için ABD savunma şirketine şu zamana kadar uygulanan en katı mali cezayı gerektirebilir. Boeing roket ve istihdam olaylarında hatalı davrandığını kabul ederken belirli durumlarda suçlu olduğunu kabul etmiyor. Boeing’in yasal komisyonu ABD hükümetine yapılacak ödemenin 300 milyon dolar ve 500 milyon dolar arasında olabileceğini tartışıyor. Bu yılın başlarında hükümet yetkilileri, bazı varsayımlar altında azami cezanın 700 milyon dolar olabileceğini kaydetti. Boeing sözcüsü, şirketin soruşturma sürecinde devletle işbirliğini sürdüreceğini kaydediyor.

Boeing, suç davalarının şirketin adına leke sürmesinden ve ABD devlet ihalelerinde milyarlarca doları tehlikeye sokmasından endişe duyuyor. Şirketin uzlaşmaya varması, suçunu kabul etmesinden daha az ekonomik risk taşıyor.

Boeing, davranışlarıyla ilgili çok sayıda iç ve dış incelemeye tabi tutuldu ve Hava Kuvvetlerinin ısrarına dayanamayarak şirketin etik programlarında hükümet gözetimini kabul etti. Anlaşma süresince Boeing yasalara uymazsa savcıların şirketi sorgulama hakkı bulunuyor. Boeing’in hükümet ile anlaşmasının ne kadar süreceği belli değil. Şirket yetkilileri, savcılar ile yapılacak anlaşmanın neredeyse 2003 yılından beri devam eden ve iki üst düzey yöneticinin istifası ile sonuçlanan yasal ve ahlaki belirsizlikleri ortadan kaldıracak en son aşama olacağını ümit ediyor.

Bu tür ceza davası anlaşmaları, son yıllarda Time Warner Inc. gibi tanınmış şirketlerin de bulunduğu yaklaşık bir düzine şirket için uygulandı. Bu anlaşmaların amacı, şirketin geleceğini tehdit edecek suçlamalarda bulunmaksızın yönetimi sorumlu tutmaktır.

The Wall Street Journal, 9 Eylül, Syf:1

Oracle, 5.85 Milyar Dolara Siebel’i Satın Alıyor

Oracle Corp. nakit ve hisse senediyle 5.85 milyar dolara yazılım üreticisi Siebel Systems Inc.’ı satın alıyor. Oracle’ın Genel Müdürü Larry Ellison, SAP AG, Microsoft Corp. ve International Business Machines Corp.’a meydan okuma girişiminde yazılım sanayiinin gelişmiş kısımlarını güçlendirmeyi planlıyor. Yaklaşık 3.61 milyar dolar değerindeki anlaşmayla Oracle, Siebel’in 3.4 milyon yazılım kullanıcısına sahip olacak.

Kaliforniya'da Red Wood City'de kurulan Oracle, Microsoft ve IBM'den sonra dünyanın üçüncü büyük yazılım üreticisi ve SAP'tan sonra dünyanın ikinci büyük iş başvuruları yazılım üreticisidir. Oracle'nin Kaliforniya'da San Manteo'da kurulan Siebel ile anlaşması, Silikon Vadisi'nin iki güçlü karakterini tekrar bir araya getirecek. Siebel'in kurucusu Thomas Siebel, Oracle'ın eski bir yöneticisiydi.

Oracle, anlaşmayla Siebel'in "müşteri ilişkileri yönetimi" sistemlerinin gelişeceğini kaydediyor ve Siebel'in uzmanlaşmış satış gücünü korumayı da planlıyor.

Oracle, Siebel'in hisselerine hisse başına 10.66 dolar ödeyecek. Oracle, Siebel hisselerinin yüzde 30'u kadarını hisse senedi olarak ödemeyi kabul etti. Anlaşma tamamlanmadan önce Oracle'ın hisse senedi fiyatları 10.72 doların altına düşerse hisse senediyle ödeme yapılmasını isteyen Siebel hissedarları her bir Siebel hissesi için 0.994 Oracle hissesi alacak.

Oracle yöneticileri, anlaşmanın Oracle'a 2007 mali yılında hisse başına iki- üç sent kar sağlayacağını kaydediyor. Oracle, 1.5 milyar dolar nakit kullanacağını ve gerisini de borç alacağını belirtiyor.

The Wall Street Journal, 13 Eylül, Syf:1

ABD, Bankaların Kuzey Kore ile İlişkilerini İnceliyor

Bank of China ve Macau'da yerleşik iki banka, Kuzey Kore'nin hızla yayılan kanunsuz para toplama şebekesi ile bağlantısı olabileceği gerekçesiyle ABD tarafından inceleme altında tutuluyor. ABD yetkilileri, bu şebekenin Pyongyang'ın nükleer programını finanse ettiğini düşünüyor. Katı yaptırımlarla karşılaşabilecek bu bankalar, narkotik ürünler, sahte ABD doları ve sahte sigara üreten Kuzey Kore teşebbüslerini engelleme amacıyla ABD'nin yeni bir operasyonuna maruz kalıyor.

Operasyon, Kuzey Kore'nin nükleer silah programını sonlandırmayı hedefleyen çok taraflı müzakerelerin başlayacağı bir aşamada gerçekleşiyor. Bu olay aynı zamanda gelecek yıl ilk kez halka arzı planlanan ve bu amaçla ABD'li Goldman Sachs'ı görevlendiren Bank of China'nın bu planlarının hemen öncesine de rastlıyor. Bank of China, Royal Bank of Scotland Group PLC, Merrill Lynch ve CO. ve Hong Kong milyarderi Li Ka-shing'den oluşan konsorsiyumun yatırımında 3.1 milyar doları teminat olarak veriyor.

Macau'da Kuzey Koreli yetkililerin tutuklanmasına yol açan 1994 sahtecilik olayının Gizli Servis ve Macau polisi tarafından kamu oyuna ifşa edilmesinden bu yana Macau'daki bankalardan biri olan Banco Delta Asia SARL, Gizli Servis ve diğer ABD teşkilatları tarafından inceleme altında tutuluyor.

Kuzey Kore hükümeti ile çalışan suç örgütleri, sahte para, sahte sigara ve methamfetaminlerle ABD, Japonya ve diğer ülkelere akın ediyor. Girişimler, sağlam döviz oluşturuyor. Nakit sıkıntısı çeken Kuzey Kore, yurt dışına silah teknolojisi tedarik etmek zorunda kalıyor.

Geçtiğimiz haftalarda, ABD Gizli Servisi, Federal Soruşturma Bürosu ve diğer Amerikan yasa uygulayıcıları, 5 milyon dolardan fazla nominal değerinde sahte paraya el koydu. Bütün bu sahte paraların, Kuzey Kore hükümetine bağlı birimler tarafından basıldığına

inanılıyor. Son haftalarda 80'den fazla kişi tutuklandı ve büyük miktarlarda narkotik ürün ve sigara ele geçirildi.

Ülkelerini terk eden Kuzey Koreli eski tüccar ve finansçılar, Kuzey Kore bankalarının ve ticari teşebbüslerin, uluslararası işlemleri yürütmek için özellikle Bank of China gibi yabancı bankalara güvenmesi gerektiğini vurguluyor. İşlerin çoğu, Çin Merkez Bankası'nın yarı özerk birimi olarak görev yapan Bank of China tarafından yapılıyor.

Güney Kore, Japonya ve Tayvan'daki polis teşkilatı ile Dış İşleri Bakanlığı, Pentagon, Adalet Bakanlığı ve İç Güvenlik Bakanlığı dahil 14 ABD hükümet teşkilatı arasında üç yıl süren işbirliği ile Kuzey Kore'nin kaçakçılık şebekeleri incelendi ve bu şebekelere karşı sıkı önlemler alınmasına karar verildi.

The Wall Street Journal, 8 Eylül, Syf:1

İngiltere Mali Hizmetler Kurumu, IFRS Kar Rakamlarını Kontrol Ediyor

Analistler, bazı şirketlerin, mali piyasalarda karmaşa yaratma riskine girdiği konusunda uyarıda bulunurken Mali Hizmetler Kurumu (FSA), uluslararası muhasebe standartları sonuçlarının sunumunu inceliyor.

Birtakım şirketler, standart önlemleri tanımlamayı ve performansı karşılaştırmayı zorlaştıran sanayi rakiplerinin farklı olarak hesaplanan kar rakamlarına dikkat çekti.

Uluslararası Mali Raporlama Standartları (IFRS), İngiltere muhasebe standartlarına göre daha fazla bilgiyi açığa çıkaran bir yönetime gereksinim duyuyor; ancak faaliyet karını tanımlamayı sunumda da az sayıda katı kural koyuyor.

FSA, sunumu ve IFRS'in getirilmesine ilişkin diğer konuları izlediğini belirtti. Alternatif performans önlemlerinin önceliğine, İngiltere listeleme kurallarında yer verilmiyor.

FSA Sözcüsü, davranışı etkileyecek herhangi bir eylem olasılığı konusunda yorum yapmayı reddetti; ancak geçmişte Mali Hizmetler Kurumu, yetkili yöneticilere mektuplar göndererek ve listeye alınan şirketleri çıkardığı aylık bültende yayımlayarak bunu yapmıştı.

Son haftalarda yayınlanan yarı-yıl sonuçları, şirketlerin IFRS'nin esnekliğini, sürdürülebilir kazançlarını en iyi şekilde ortaya koyduğunu ifade ettikleri kar rakamlarına yatırımcının dikkatini çekmek için kullandıklarını gösteriyor.

Citigroup muhasebe ve değerlendirme analisti Ken Lee, "analistler, şirket rakamları çıkar çıkmaz genel bir özet sunduklarında sunumdaki tutarsızlıkların piyasaya aktararak karışıklık yaratma olasılığı doğar" dedi.

Diğer bir grup analist ise madencilik ve teknoloji sektörlerindeki kar hesaplamalarında yer alan sapmalara dikkat çekti. Şirketler tarafından yapılan ayarlamaların çoğu, emekli maaşları ve mali araçlardaki geçici "gerçek değerlerde" potansiyel değişikliklerle ilgilidir. Bazıları ise bunların şirket performansı ile ilgisiz olduğu görüşünde.

Bu da, şeffaflık ve karşılaştırılabilme olasılığını geliştirmek için tasarlanan; ancak uygulama sırasında birtakım engellere takılan Uluslararası Mali Raporlama Standartları'nda ortaya çıkabilecek en son sorundur.

FSA'yı da içine alan Avrupa Menkul Değerler Düzenleyici Komitesi, bu yılın başlarında şirketlerin "olağanüstü bir önem taşıyan alternatif performans önlemleri sunma eğiliminde" olduğunu belirtti. Komite, şirketlerin, tanımlanan kar önlemlerini, alternatif biçimlere göre daha öncelik vererek sunmasını tavsiye ettiği bir teklife gelen cevabı değerlendiriyor.

Financial Times, 12 Eylül, Syf:1

YORUM:

Düz Oranlı Vergiler İngiltere İçin Uygun mu?

Düz oranlı vergiler, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinde uygulanmasının ardından dünya genelinde maliye politikaları açısından tartışılmaya başladı. Bu konuya ilginin yoğunlaştığı ülkelerden biri de İngiltere. Financial Times gazetesi yazarı Martin Wolf, 9 Eylül 2005 tarihli makalesinde bu konuyu ele almış olup aşağıda söz konusu makalenin geniş bir özeti yer almaktadır.

Son on beş yıldır oldukça karmaşık bir vergi sistemi uygulanmakta olan İngiltere'nin vergi sisteminde acilen reforma ihtiyacı var. Son dönemlerde kamuoyu gündemini meşgul eden fikir, basit ve cazip bir vergi sistemi. Bu tanımlama, düz oranlı vergileri işaret ediyor.

Düz oranlı vergi sisteminin esasını tek bir marjinal oran teşkil ediyor. Buna ek olarak da kişisel indirim haricindeki birçok istisnanın ortadan kaldırılması söz konusu. Böylece düşük gelir grupları açısından düşük olan vergi miktarı, gelir arttıkça artmaktadır.

Merkezi ve doğu Avrupa'da birçok ülke bu tür bir sistemi uygulamakta. Bu ülkelerden Rusya kişisel gelire yüzde 13 vergi oranı uygularken Estonya'da gelir vergisi oranı yüzde 26. Diğer ülkelere gelince, Gürcistan yüzde 12, Ukrayna yüzde 13, Romanya yüzde 16 ve Slovakya'da yüzde 19 gelir vergisi oranı uygulanmaktadır. Bu ülkelerden Slovakya, aynı oranı gelir vergisinin yanı sıra kurumlar ve katma değer vergileri için de uygularken Gürcistan ve Romanya gelir ve kurumlar vergisine uygulamakta diğerleri sadece gelir vergisine uygulamaktadır.

Düz oran uygulaması taraftarları, düz oran uygulamasının sisteme uyumu kolaylaştırdığı ve ekonomik faaliyetleri artırdığını savunmaktadırlar. Bu argümanın doğruluğunu analiz ederken analitik bir yaklaşım gerekmektedir. Konu üç farklı açıdan ele alınmalıdır: ilk olarak daha düşük vergi yükü, ikinci olarak marjinal oranlarda indirim ve son olarak da basitlik.

İngiltere açısından bakıldığında, İngiltere gelir vergisinde yüzde 10'luk oranın iptal edilmesinin yanı sıra yüzde 20-22'lik oranların yüzde 15'e, yüzde 40'lık oranın yüzde 35'e düşürülmesi, düz oran uygulaması olmamakla beraber basitleştirme sağlanmış olur. Ayrıca birçok vergi ödeyen vatandaş için marjinal oranları düşürürken ortalama vergi yükünün de azalmasını sağlar. Şu an uygulanan en yüksek oran olan yüzde 40 oranında tek bir vergi uygulanması ise birçok insan açısından ödenen marjinal vergi oranını ve vergi yükünü yükseltmektedir.

Dolayısıyla “düz vergi oranı” fikri yerine istisnaların azaltılmasını, kişisel gelir indiriminin yükseltilmesini ve en azından en yüksek vergi oranında kesintiye gidilmesini içeren tasarılar üzerinde düşünülmelidir (Bunun bile İngiltere açısından mucizeler yaratacağı şüphelidir):

İlk olarak İngiltere’de, örneğin Rusya’nın aksine zaten kanunlara uyan bir halk ve karmaşık bir şirket yapısı mevcut. Dolayısıyla vergi uyumunda çok fazla artış olacağı yönündeki beklenti yanlış olur.

İkinci olarak düz vergi oranını ilk olarak uygulayan ülkeler, nispeten daha fakir ülkeler olup İngiltere açısından örnek teşkil edemezler.

Üçüncü olarak İngiltere için düz oranlı sistemi tartışırken göz önüne alınması gereken bir diğer konu da düz vergi oranı uygulanmasının üretimde yarattığı artışların henüz kanıtlanamamış olmasıdır. Uluslar arası Para Fonu’nun Rusya’ya ilişkin olarak yaptığı bir çalışma, “bu ülkede yapılan vergi indirimlerinin sisteme uyum açısından olumlu sonuçlar doğurduğunun kanıtlanmadığını göstermektedir.

Dördüncü olarak, İngiltere’de gelir vergisi, devlet gelirlerinin sadece yüzde 28’ini oluşturmaktadır. Öte yandan ulusal sigorta yüzde 17, katma değer vergisi yüzde 16 ve diğer vergiler yüzde 10’u oluştururken kurumlar vergisinin devlet gelirleri içindeki payı yüzde 9’dur. Dolayısıyla burada asıl soru düz oranın tüm sisteme uygulanıp uygulanmayacağı ve eğer uygulanacaksa nasıl uygulanacağıdır. Sadece gelir vergisine uygulanması halinde çok da önemli bir değişiklik yaratmayacaktır.

Son olarak incelenmesi gereken de düz oran uygulanması ile ortadan kalkacak indirim ve istisnalardır. Tüm bu indirim ve istisnalar, sistemde olması gerektiği için yer almaktadır. Örneğin emeklilik katkı payı indirimleri vergi sistemini harcama vergisi sistemine yaklaştırmaktadır. Bunun ortadan kaldırılması, tasarrufların çifte vergilendirilmesine neden olacaktır.

Tüm bu hususlar ışığında, İngiltere’de sadece gelir vergisine uygulanacak bir düz oran sistemde sadece ılımlı iyileştirmelere neden olacaktır. Aynı hale toplanmakta olan miktar kadar gelir toplamayı hedefleyen bir düz oran da birçok kişinin gelir düzeyini düşürecektir. Bunun nedeni yeni marjinal vergi oranının bugünün basit oranından muhakkak yüksek olacak olmasıdır. Hiçbir siyasinin zenginleri daha zengin etmek için öğretmenleri, doktorları, kalifiye işçileri feda ederek seçim kazanması mümkün değildir.

Doğru yerde uygulanırsa düz oranlı vergiler iyi bir fikir olabilir ama bu İngiltere için iyi olduğu anlamına gelmez. İngiltere’nin asıl ihtiyacı olan, basit bir pansuman tedbir değil sistematik bir vergi reformudur.

Financial Times, 9 Eylül, Syf: 13

Dünyanın Daha Güçlü Ama Mütevazı Bir Amerika’ya Gereksinimi Var

ABD’yi vuran Katrina Kasırgasında bu kadar çok can kaybı olmasından üzüntü duyulurken Bush’un etkisiz yönetiminin dibe vurması da rahatsız edici bir şekilde memnuniyet uyandırdı. Amerika’nın gücü ve hassasiyeti, son yılların jeopolitik olaylarında merkezi bir rol oynadı. 11 Eylül’de küresel bir girdaba girildi ve dünyanın

geri kalanı, ABD'nin gücünden rahatsızlık duymaya başladı. Ardından da süper güç olan ABD'nin bile saldırıya uğrayıp zarar görebileceğinden hoşnut oldular. Katrina kasırgasının ardından gelen tepkiler de uluslararası ilişkilerdeki bu zıtlığı açığa çıkarıyor. Bu konuda Philip Stephens'in 9 Eylül 2005 tarihli Financial Times gazetesinde yayınlanan makalesinin bir özeti aşağıdadır.

ABD'nin önceliklerini belirlemenin birçok yolu var. En bilineni ise ABD'nin askeri harcamalarının diğer ülkelerin toplamından oldukça fazla olması. ABD'nin yerel rekabetleri dengelemek için vazgeçilmez bir güç olduğu tartışma götürmez. Ayrıca ABD'nin ekonomik gücü de rakipsiz zenginliğinin yanında bilim, teknoloji ve icatlarda kendini göstermekle kalmıyor; politik ve ekonomik güce bir de kültürel zenginlik ekleniyor. Bundan memnun olsanız da olmasanız da Pekin'den Brüksel'e, Reykjavik'ten Rio de Janeiro'ya kadar çok sayıda genç, ABD'deki yaşam tarzına özeniyor.

Madalyonun diğer yüzü de ABD'nin hassasiyeti. New York ve Washington'a yapılan saldırılar, yenilmez olan gücün bile saldırıya uğrayabileceğini açığa çıkardı. Irak'taki isyan, küçük ama fanatik bir düşmanın bile görülen en korkunç ölüm makinesine nasıl zarar verebileceğini göstermiş oldu.

Amerika, gücünü kendine zarar vermek için kullanmış durumuna düştü. 11 Eylül olaylarının ardından Fransız Le Monde gazetesi, 'Hepimiz Amerikalıyız' ifadesini kullanmıştı. O zamandan beri ise dünyadaki dayanışma, erozyona uğradı. Şok ve korku, dünyayı Saddam Hüseyin rejiminden kurtardı; ancak bunun yapılma şekli, Irak'ın yeniden yapılanmasında yardımda bulunmak için birçok müttefik arasındaki dostluk zincirini kırdı.

Hegemonya, zayıf devletler arasında her zaman için kıskançlık yaratmıştır. Amerikan gücünün de bu zamana dek dünya için iyi bir şey olduğu düşünülüyordu; ancak geçtiğimiz hafta ABD'deki German Marshall Fund tarafından yapılan araştırmada Avrupalılar arasında Amerikan karşıtlığı vurgulandı.

ABD'nin Irak'ta uluslararası toplumun desteğini almadan savaşa gitmesi ve Guantanamo Koyu'nun sakinleri konusunda yasal süreç başlatmayı reddetmesi, en çarpıcı kararları arasında yer alıyor. Bu olaylar, ABD'nin idealizm ve hukuka saygı üzerine inşa ettiği ahlaki otoritesine hakaret olarak algılanıyor.* Bundan en çok zarar gören şey ise Amerika'nın iyi niyetine olan güvenin sarsılması oldu.

Washington, bundan böyle gücünü meşruiyetle desteklemesi gereğinin farkına vardı. George W. Bush yönetiminin ikinci döneminde süper güçlerin bile zaman zaman müttefiklere gereksinim duyduğu ortaya çıktı.

E-posta adresime gelen iletilerden gördüğüm kadarıyla, ABD vatandaşları da kendilerini savunmak için bedel ödemeye yanaşmayan Avrupalıları hedef alıyor. Yine de Amerikalılar, Katrina kasırgasının yol açtığı yıkımdan Avrupa'nın duyduğu üzüntüye şaşırılmamalı. Çok sayıda yaşamın kaybedilmesine ve önemli bir şehrin tahrip olmasına kayıtsız kalmamak, insani bir içgüdü. Ancak yine de Bush'un ürettiği yetersiz politikaların daha da su yüzüne çıkması, dünya genelinde rahatsız edici bir memnuniyet uyandırdı.

* Çevirenin notu: Bu sonuçlar, Harvard Üniversitesi, Kennedy İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyelerinden Stephen M. Walt tarafından Foreign Affairs dergisinin son sayısında yayımlandı.

Birçoğumuz, yiyecek, su ve ilaç bulamadan yaşama mücadelesi vermek zorunda kalan binlerce insanı ve New Orleans caddelerinde çürümeye terk edilen şişmiş cesetleri dehşetle izledik. Trajedinin ve büyük eşitsizliklerin, ABD medyasını nasıl şaşkına çevirdiğine tanık olduk. Amerikalı muhabirler de bu felaketin, siyahi ve yoksul insanlar için ne anlama geldiğini, Avrupalı meslektaşları gibi dehşete kapılarak izledi. Amerikan rüyası kabusa dönüştü.

Bu da Katrina kasırgasının, Irak savaşıyla zaten azalmış olan ABD'ye desteği daha da azaltabileceği anlamına geliyor. Şu sıralar, Bush'un demokrasiyi yayma konusunda üstlendiği görevin pek taraftar topladığı söylenemez. Ancak Amerika'nın müttefikleri, kendini Batının 'dostu' olarak tanımlayan bir diktatör ya da tirana destek verme yönündeki soğuk savaş dönemi politikalarına dönmeyi tercih eder mi?

Şu an Avrupa'nın güvenlik ve refahına yönelen en büyük üç tehdit, Irak'taki kanlı çatışma ortamı, İran'ın nükleer silahlar konusundaki hırsı ve İsrail-Filistin mücadelesi. Bunların hiçbiri, ABD müdahalesi olmadan çözülemez. Dünyanın daha güçlü; ancak daha mütevazı bir Amerika'ya gereksinimi var.

Financial Times, 9 Eylül, Syf:13

Artan Petrol Fiyatları, Dünya Ekonomisinin Kırılganlığını Nasıl Arttırıyor?

Katrina kasırgası, başlı başına önemli bir ekonomik olay değil; olsa olsa politik sonuçlar yaratabilir*. Ancak ekonomik açıdan da önemli sonuçlar doğuracak olursa bu, petrol fiyatları üzerindeki etkisinden dolayı olacaktır. ** Fakat yüksek petrol fiyatları sorun yaratır mı? ABD, şu anda rafineri kapasitesinin yüzde 10'unu kaybetmiş bulunuyor. ABD tüketiminin yüzde 10'u demek olan günde 1 milyon varil benzin üretilemez durumda. Golman Sacks'a göre kasırga, petrol fiyatlarını yüzde 40 arttırdı. Buna karşılık Uluslararası Enerji Ajansı, 30 gün boyunca petrol stoklarından günde 2 milyon varil petrolü piyasaya vereceğini açıkladı. Bu miktarın çoğu ABD dışında olacak. Bu da rafine edilmiş petrol ürünlerinde piyasayı rahatlattı. Bu konuda Financial Times'ta yayımlanan Martin Wolf'un yorumunun çevirisi aşağıda veriliyor:

Fırtınanın genel etkileri çok büyük olmamakla birlikte Goldman Sachs'ın tahminine göre ABD'de GSYİH büyümesi, üçüncü ve dördüncü çeyrekte yüzde 0.5 ile yüzde 1 civarında azalacak.

OECD baş ekonomisti Jean Philippe Cotis, "Mayıs ayında OECD Ekonomik Görünümü Raporu için tahminlerimizi sunduğumuzdan beri petrol fiyatları, 20 dolar arttı. Bu artış, sadece nominal olarak değil reel olarak da meydana geldi. Son iki yıldaki toplam artış, önceki yıllarda büyük şoklarda gözlenen mutlak artış miktarına eşit" diyor. Şimdi çözmemiz gereken bir bilmecemiz var.

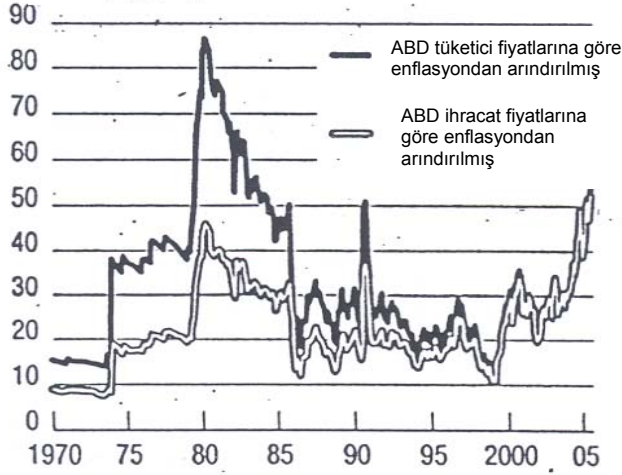
* Çevirenin notu: Katrina kasırgasının ardından ilk politik kurban, Federal Olağanüstü Hal Yönetim Ajansı (Federal Emergency Management Agency-FEMA) Başkanı Michael Brown oldu. Afet sonrası yeterince hızlı davranmadığı ve krizi yönetemediği gerekçesiyle görevden alındı ve yerine Sınır Güvenlik Amirali Thad Allen getirildi. (Financial Times, 10-11 Eylül 2005, Syf:1)

** Çevirenin notu: 1970'lerden beri ilk kez Washington'da yarı resmi nitelikte de olsa petrol tasarrufu tedbirleri konuşuluyor. Senato Enerji Komitesi, George Bush'a federal devlet memurlarının arabalarını paylaşmalarını isteyen bir mektup gönderdi. (The Economist, 10 Eylül, Syf:27)

ABD tüketici fiyatları ile enflasyondan arındırılmış bir varil petrol fiyatı, son 35 yılda Saddam Hüseyin'in İran'a saldırdığı zaman hariç tutulursa bütün zamanların en yüksek fiyatı. ABD ihraç fiyatları ile enflasyondan arındırılmış petrol fiyatları da 1970'lerden beri en yüksek düzeyinde. 5 yıl önce IMF tarafından yapılan bir çalışmaya göre bir varil petrolün fiyatında 10 dolarlık artış, küresel büyümeyi dört yıl boyunca yüzde 0,5 azaltıyordu. 2002'den beri petrol fiyatları 40 dolar arttığından küresel büyümenin hızla düşmüş olması beklenir.

Reel Petrol Fiyatları

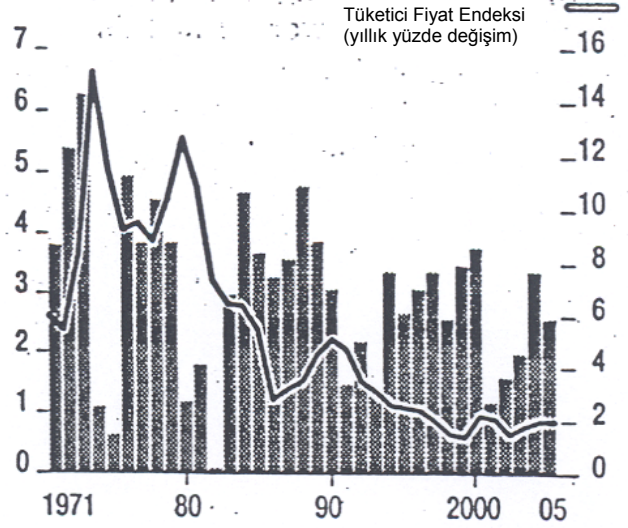
ABD enflasyon ölçülerine göre enflasyondan arındırılmış fiyatlar (2004 fiyatlarıyla dolar olarak)

Kaynak: OECD; IMF

Gelişmiş Ekonomiler

Reel GSYİH büyümesi (yıllık yüzde değişim)

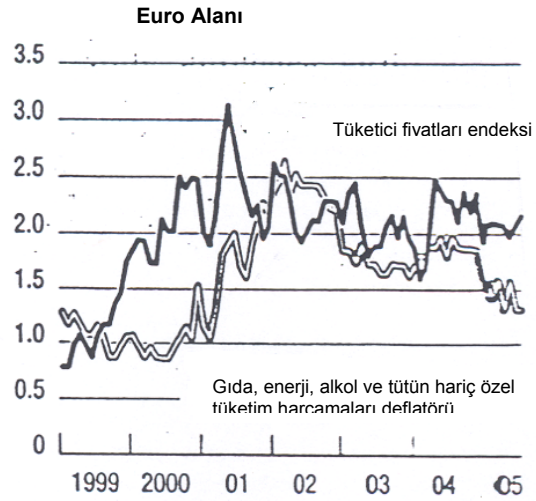
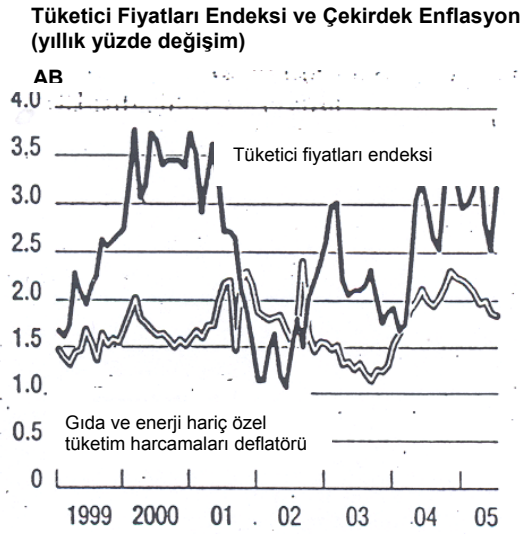
Oysa 1970'lerdeki birinci ve ikinci petrol şokları, küresel resesyona sebep oldu; fakat bu sefer ekonomi iyi gidiyor gibi. Bunun sebebi nedir? Bu devam edebilir mi?

İlk soruyu cevaplandırmak için yüksek petrol fiyatlarının ekonomide durgunluk yarattığı mekanizmaları belirlemeliyiz. Bu, üç mekanizma yolu ile olmuştur: toplam talep; enflasyon ve şirketler sektörünün karlılığı ve performansı.

Petrol fiyatlarındaki büyük artışlar, geliri tüketicilerden üreticilere aktarmıştır (dolayısıyla net ithalatçı ülkelere net ihracatçı ülkelere); sayıların da oldukça büyük olduğu söylenebilir. Varil başına 40 dolarlık artış, tüketicilerden yılda 1 trilyon 200 milyar doların üreticilere aktarılması anlamına geliyor (bu da yaklaşık olarak piyasa fiyatları ile GSYİH'nin yüzde 3'ü). Petrol ithalatçısı ülkelere ihracatçı ülkelere yılda 700 milyar dolarlık gelir aktarımı yapılıyor; sadece OPEC ülkelerinin kazancı ise 400 milyar dolar.

1970’lerde harcamaları sürdürmenin adı “recycling” olarak biliniyordu. Tavsiye edilen çözüm, 1980’lerde kalkınmakta olan ülkelerin daha çok borçlanmaya yönlendirilmesine dayanıyordu. Ne yazık ki bu, 1980’lerde borç krizini yarattı. Bu sefer ABD, sınırsız borçlanmaya hazır gibi görünüyor. Sonuçta ortaya çıkan cari işlemler açığı, küresel talebi etkileyici bir şekilde sürdürmeye yardım ediyor.

Sürdürülebilir düşük enflasyon, gereksinim duyulan genişletici para ve maliye politikalarını uygulamaya olanak sağladı. Sadece enflasyon düşük düzeylerde seyretmekle kalmadı; tüketici fiyatları enflasyonu da çok istikrarlı bir seyir izledi. Ancak temel enflasyonda artış görüldü. Enflasyonun düşük olması, merkez bankalarının yavaşlayan talebe karşı genişletici politikalarla cevap vermesini kolaylaştırdı.

Yüksek petrol fiyatlarının üçüncü etkisi, kar ve verimlilik üzerinedir. Özellikle ABD’de 1970’lerdeki yüksek petrol fiyatları karları azaltmış ve verimlilik artışında anlaşılabilen bir sebeple kötüleşme eğilimini tetiklemişti. Ancak bu defa kar miktarı fazla olmakla birlikte özellikle ABD’de verimlilikte azalma işaretleri görülüyor.

Böylece şimdi makroekonomik şartlar, yüksek petrol fiyatlarını telafi etmeye, 1970’lerde ve 1980’lerin ilk yıllarında olduğundan çok daha müsaittir. Bunun temel açıklaması, düşük enflasyon ve özellikle ABD’de harcamaların para politikasına cevap vermesidir.

Bu bolluk sürebilir mi? Kesin olmamakla beraber büyük olasılıkla evet. Ortaya çıkabilecek risklerden biri, özellikle ABD’de ve diğer tam kapasite çalışmaya yakın ülkelerde görece olarak yüksek seyreden temel enflasyonun üretim artışları (ücretler ve dolayısıyla çekirdek enflasyon) yoluyla daha da yükselmesi olabilir.

Oluşabilecek bir başka risk ise yüksek petrol fiyatları yüzünden harcanabilir reel gelirdeki artış hızının düşmesi; bunun sonucunda da ABD hanehalkının hayret verici harcama ve borçlanma isteğini azaltması olabilir. ABD’de petrol ürünleri fiyatlarındaki artışın görece oranı oldukça yüksek (çünkü vergilerin petrol fiyatı içindeki oranı ihmal edilecek kadar az) ve hanehalkının tasarruf oranı düşük. Bu yüzden büyük ekonomiler içinde ABD, hassas ülkeler arasında yer alıyor. Borçlanmayı ve harcamaları sürdürmede ev fiyatlarının rolü de diğer bir zayıflığı teşkil ediyor.

Bununla birlikte yakında bir yavaşlama gözlenirse, enflasyon yükselme eğiliminde olmadığı sürece ABD yetkilileri agresif bir politika uygulayabilir. Ancak euro alanında böyle bir politika olasılığı çok daha az. Yükselen petrol fiyatları, euro alanının zayıf iyileşmesine de darbeyi indirmek üzere bardağı taşıracak son damla olabilir.

Orta vadede fiyatların daha da çok artması riski mevcut. Fiyat artışlarının arkasında, talebin yarattığı dinamizm var. Bu devam edecektir. Bugünkü trende göre küresel petrol arzının her yıl günde en az iki milyon varil artması gerekiyor. Yalnız ve ancak mevcut fiyatların yeterince yükselip küresel büyümenin petrol yoğunluğunu azaltması halinde bu durum aniden değişecektir.

Bugünkü durumda şoklar, fiyatları daha da artırabilir. Dünya ekonomisi, uçurumun kenarından atlayıp atlamadığını bilmeyen bir çizgi film karakteri gibi davranıyor. Ne var ki, aslında uçurumun karşı tarafına geçmiş de olabilir.

FinancialTimes, 7 Eylül, Syf:15